

interaction of politics and law in the management of the state and society. Therefore, **the aim of the article** is to structure the politico-legal system and identify its components, to clarify the functions.

The study of such multilevel, hierarchical and interconnected phenomena, the connection between which has been ignored for a long time, requires the consideration of these objects as complex systems. With the help of this method the following definition of the politico-legal system is proposed in article. The politico-legal system is a complex supersystem in which political and legal systems interact. It is a multilevel, complex, interconnected set of interactions and interrelations of politico-legal institutions and legal means designed to regulate politico-legal relations, and politico-legal phenomena arising from this regulation, which ensures the stability and development of politico-legal sphere.

Conclusions. The study of the structure, components, functions of the politico-legal system makes it possible to understand its essence, which is manifested in the interaction of law and politics, the peculiarities of the impact on society, the relationship with the internal and external environment. Prospects for further research in this area are inexhaustible, since the theory of political and legal system is just beginning to get scientific shape within the interdisciplinary science - legal political science.

Key words: politico-legal system, law, politics, legal political science.

DOI: 10.33663/0869-2491-2021-32-496-505

УДК 340.114:321.6/.8

М.Д. ХОДАКІВСЬКИЙ,

кандидат політичних наук,

старший науковий співробітник*

ORCID: 0000-0002-6627-8991

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

У статті висвітлюється розвиток правової політики України на сучасному етапі, який полягає у формуванні інституційного механізму здійснення правової політики в процесі європейської інтеграції України. Сама правова політика розглядається в її прикладному значенні як управлінський засіб та інструмент суспільного розвитку.

Ключові слова: правова політика, управління, європейська інтеграція.

Ходаковський М.Д. Формирование правовой политики Украины на современном этапе

В статье освещается развитие правовой политики Украины на современном этапе, которое заключается в формировании институционального механизма осуществления правовой политики в процессе европейской интеграции Украины. Сама правовая политика рассматривается в ее прикладном значении как управленческое средство и инструмент общественного развития.

Ключевые слова: правовая политика, управление, европейская интеграция.

Khodakivskiy Mykhailo. The formation of legal policy of Ukraine at the present stage

The article covers the development of legal policy of Ukraine at the present stage, which is the formation of an institutional mechanism for legal policy-making in the process of Ukrainian eurointegration. Legal policy itself is regarded in its applied meaning as a governance tool and an instrument of social development.

Key words: legal policy, governance, eurointegration.

***Khodakivskiy Mykhailo**, Candidate of Juridical Sciences (Ph. D.), Senior Research Officer

© М. Д. Ходаківський, 2021

Актуальність теми. Правова політика як засіб упорядкування політико-правової сфери життя суспільства є передумовою оптимізації політичних, економічних, соціальних та інших відносин у суспільстві. Політика на сучасному етапі розглядається крізь призму її управлінської функції, а право, своєю чергою, є засобом унормування та управління суспільними відносинами. За такого підходу правова політика є стратегічним засобом перетворення суспільства, що регулює складні відносини між суспільством і державою та забезпечує при цьому права і свободи людини і громадянина.

Огляд літератури. Дослідження правової політики є предметом наукового інтересу багатьох вітчизняних правознавців. Кількість публікацій з питань, пов'язаних із феноменом правової політики, постійно зростає. Проводяться відповідні наукові заходи. У грудні 2012 р. в Національному інституті стратегічних досліджень спільно з Національною академією правових наук України було проведено науково-практичну конференцію на тему «Правова політика України: концептуальні засади та механізми формування», під час якої була представлена аналітична доповідь, виголошені виступи науковців, юристів-практиків, представників органів державної влади. Конференція була присвячена обговоренню питання концептуалізації та підвищення ефективності правової політики в Україні, основних напрямів формування і розвитку правової політики тощо¹.

У жовтні 2014 р. Національна академія прокуратури України провела міжнародну науково-практичну конференцію «Правова політика в Україні: проблеми теорії і практики», у процесі якої була зроблена спроба розгляду питань правової політики в різних галузях права². Різні аспекти правової політики аналізують В. Береза³, М. Кравчук та В. Матола⁴, О. Минькович-Слободяник^{5, 6}, А. Онупрієнко⁷, В. Селіванов⁸ та ін.

Питанням взаємозв'язку правової політики і законотворчості присвятив дисертаційне дослідження А. Лопушанський⁹. О. Руданецька у дисертаційній роботі розглядала правову політику в умовах трансформації суспільства¹⁰. Певним узагальнюючим підсумком щодо дослідження правової політики є стаття Ю. Шемшученка¹¹ в Юридичній енциклопедії.

Постановка проблеми. Зазначені дослідження розкривають різні аспекти та прояви правової політики, проте концентрують увагу насамперед навколо теоретичних засад цього явища. Нині відчувається певний брак прикладних досліджень правової політики, її розгляду в практичному аспекті як сукупності управлінських завдань та політико-правових рішень, що правовими засобами унормовують різноманітні суспільні відносини. Певні спроби в цьому контексті (насамперед щодо здійснення правової політики законодавчим органом держави) здійснені Р. Стефанчуком^{12, 13}. Ми ж спробуємо розглянути прикладні аспекти правової політики, проблеми її формування та втілення на сучасному етапі розвитку української держави, що є **метою нашого дослідження**.

Виклад основного матеріалу. У західних країнах термін «правова політика» (*legal policy*) використовується насамперед у його прикладному значенні. Так, у структурі Міністерства юстиції США існує управління правової політики, яке зосереджує свою діяльність передусім на питаннях призначення федеральних суддів. В аналогічному розумінні цей термін використовується і в науковій літературі, зокрема в роботі Френсіса Бенніона¹⁴.

Інший підхід до використання терміна «правова політика» демонструється в Російській Федерації. Указом Президента Російської Федерації від 3 грудня 1994 р. було затверджено Положення про забезпечення діяльності Інституту держави і права Російської академії наук в якості аналітичного центру з правової політики Президента Російської Федерації¹⁵. О. Малько, М. Матузовим та іншими науковцями було розроблено проєкт Концепції правової політики Російської Федерації до 2020 р. Відповідно до цього проєкту правова політика – це цілеспрямована планомірна діяльність держави у сфері правового регулювання соціальних відносин, сутність якої полягає у виробленні і практичній реалізації правових ідей та цілей стратегічного характеру¹⁶.

Попри певний ґносеологічний інтерес, концепція правової політики, що базується, як пишуть її автори, на «вченні про правову політику», не містить зрозумілих та дієвих механізмів її практичного втілення і тому не справляє належного впливу на розвиток російського суспільства.

Іншим прикладом планомірного та цілеспрямованого розвитку вітчизняного законодавства є здійснення правової політики в Республіці Казахстан. Іще в 1994 р. тут була прийнята Державна програма правової реформи. У 2002 р. Указом Президента Республіки Казахстан прийнята Концепція правової політики до 2010 р. У 2009 р. затверджено оновлений варіант Концепції на період з 2010 до 2020 року¹⁷. За повідомленнями місцевих засобів масової інформації, на розгляді казахського парламенту нині перебуває розроблений Міністерством юстиції проєкт Концепції правової реформи на 2021–2030 роки.

Нормативна основа правової політики України складається з таких елементів. Відповідно до ст. 85 Конституції України до повноважень Верховної Ради України серед іншого належить: внесення змін до Конституції України; прийняття законів; визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики. Відповідно до ст. 116 Конституції України Кабінет Міністрів України забезпечує здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, виконання Конституції і законів України, актів Президента України; забезпечує проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики; політики у сферах праці й зайнятості населення, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування.

Відповідно до преамбули до Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» цим Законом визначаються засади внутрішньої політики України у сферах розбудови державності, розвитку місцевого самоврядування та стимулювання розвитку регіонів, формування інститутів громадянського суспільства, національної безпеки і оборони, в економічній, соціальній і гуманітарній сферах, в екологічній сфері та сфері техногенної безпеки, а також засади зовнішньої політики України.

Ще одним важливим елементом нормативного забезпечення здійснення правової політики в Україні є процедура обов'язкового проходження нормативно-правовими актами міністерств, інших центральних органів виконавчої влади процедури державної реєстрації, що є відповідним конституційним приписом (ст. 117 Конституції України). Цей механізм передбачає проведення правової експертизи нормативно-правового акта, тобто визначення відповідності останнього Конституції та чинному законодавству України зі складанням, погодженням, затвердженням уповноваженими посадовими особами органів юстиції відповідного висновку та підписання наказу, а також занесення зазна-

ченого нормативно-правового акта до державного реєстру та Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів¹⁸.

До останнього часу зазначеними нормативними документами вичерпувався перелік правових засобів регламентації здійснення правової політики. Однак наразі спостерігаємо значний прогрес у розробленні та впровадженні механізмів здійснення правової політики в Україні. Підставою та рушійною силою цього прогресу став процес європейської інтеграції України і пов'язана з ним адаптація українського законодавства до законодавства Європейського Союзу¹⁹.

Угода про асоціацію не тільки ґрунтується на таких цінностях, як дотримання демократичних принципів, верховенство права, належне урядування тощо, вона також містить перелік конкретних завдань і засобів щодо перетворення суспільного життя в Україні і його наближення до європейських стандартів²⁰. Одними з таких стандартів є стандарти належного адміністрування з питань трансформації системи органів державного управління. У ст. 3 Угоди про асоціацію належне урядування визначається як один з основних принципів для посилення відносин між сторонами.

Європейські стандарти належного адміністрування в тісній співпраці з Європейською Комісією сформульовані в документі SIGMA «Принципи державного управління», який містить систему принципів і критеріїв оцінки державного управління та визначає основні вимоги до системи органів державного управління. Принципи державного управління сформульовані на основі міжнародних стандартів і вимог, а також належних практик держав – членів ЄС та/або держав Організації економічного співробітництва та розвитку. Принципи державного управління визнані деякими державами як перелік стандартів та система принципів і критеріїв для проведення оцінки реформ державного управління. Серед основних принципів можемо назвати такі²¹:

- центральні органи виконавчої влади виконують всі критично важливі завдання для функціонування добре організованої, послідовної і компетентної системи формування політики;
- гармонізоване середньострокове планування політики з чіткими загальнодержавними цілями запроваджено та приведено у відповідність до фінансового становища держави; галузеві стратегії відповідають цілям уряду та узгоджуються з середньостроковими бюджетними планами;
- підготовка рішень уряду відбувається у прозорий спосіб на основі професійних знань керівництва; забезпечується відповідність рішень закону;
- організаційна структура, процедури і склад кадрів у міністерствах забезпечують можливість впровадження розроблених стратегій і нормативних актів та відповідають цілям уряду;
- процедури та інституційна структура європейської інтеграції складають невід'ємну частину процесу розробки політики і забезпечують систематичне і своєчасне перенесення нормативної бази Європейського Союзу до внутрішнього законодавства;
- процес розробки політики і законодавства є фактологічно обґрунтованим, всі міністерства послідовно здійснюють оцінку результатів;
- політика і законодавство розробляються інклюзивно, що забезпечує активну участь суспільства і дає змогу узгоджувати різні погляди всередині уряду;
- законодавство є однорідним за структурою, стилістикою і мовою; вимоги щодо розробки законодавства послідовно застосовуються всіма міністерствами; нормативні акти оприлюднюються.

На розвиток цих положень Кабінет Міністрів України схвалив Стратегію реформування державного управління України на 2016–2020 р.²² На цей час у Секретаріаті Кабінету Міністрів України розпочали проведення онлайн-консультаций із зацікавленими сторонами щодо перегляду Стратегії реформування державного управління на період до 2025 р. Процес перегляду включатиме оновлення цілей, заходів та показників результативності Стратегії²³.

Ефективна реалізація реформи державного управління, підвищення інституційної спроможності відповідних органів передбачає оновлення та посилення кадрового потенціалу державних органів, суттєве збільшення ефективності їх роботи з підготовки та реалізації ключових національних реформ. З цієї метою Уряд ухвалив рішення щодо запровадження посад фахівців із питань реформ²⁴. У Секретаріаті Кабінету Міністрів України та міністерствах, які здійснюють підготовку та реалізацію ключових національних реформ, було створено нові структурні підрозділи – директорати та запроваджено посади фахівців із питань реформ.

Відповідно до п. 1 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02 липня 2014 р. № 228, Мін'юст є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування державної правової політики. Зокрема, серед головних завдань Міністерства юстиції України визначено «забезпечення формування та реалізація державної правової політики, політики з питань банкрутства».

Таким чином, Міністерство юстиції є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування державної правової політики. З цієї метою в структурі Міністерства було створено департаменти публічного та приватного права, а також департамент з питань правосуддя та національної безпеки, що серед іншого зосереджувались на законопроектній роботі. Зокрема, відповідно до Положень про ці структурні підрозділи визначено, що вони здійснюють правову експертизу та розробляють нормативно-правові акти у відповідних сферах.

Водночас на виконання Концепції запровадження посад фахівців із питань реформ у структурі Міністерства юстиції у 2017 р. було утворено чотири директорати – Директорат стратегічного планування та європейської інтеграції, до основних обов'язків якого віднесено стратегічне планування та координація роботи із забезпечення формування державної політики у сферах компетенції Міністерства, Директорат правової політики у сфері судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів, Директорат із прав людини, доступу до правосуддя та правової обізнаності та Директорат із питань адміністративної політики.

Однак через брак фахових кадрів, що були готові переходити на державну службу, Директорат із питань адміністративної політики не вдалось сформувати взагалі, а Директорат з прав людини, доступу до правосуддя та правової обізнаності у 2019 р. було розформовано. Згодом також проявилась інша проблема – дублювання функцій департаментів і директоратів. Наприклад, до основних завдань Департаменту з питань правосуддя і національної безпеки було віднесено розроблення нормативно-правових актів у сфері судоустрою, судочинства та суміжних із правосуддям правових інститутів, що є складовою формування правової політики у цих сферах, а Директорат правової політики у сфері судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів був уповноважений на здійснення моніторингу в цих сферах і розроблення концепцій розв'язання виявлених проблем. Для розв'язання цієї проблеми постановою

Кабінету Міністрів України від 11 грудня 2019 р. № 1034 було внесено зміни до постанови Уряду від 12.03.2005 р. № 179 «Про упорядкування структури апарату центральних органів виконавчої влади, їх територіальних підрозділів та місцевих державних адміністрацій», які передбачали, що до складу директорату входять експертні групи, які складаються з державних експертів (фахівців із питань реформ), та в разі потреби – головні управління, до складу яких входять провідні й головні спеціалісти (звичайні держслужбовці департаменту).

Таким чином, у державі поступово забезпечується інституційна можливість формування правової політики, яка передбачає розроблення нормативно-правових актів. Ефективний центр формування державної правової політики повинен працювати як система, що складається з елементів (етапів), які циклічно повторюються. До таких елементів (етапів) належать: 1) аналіз стану справ у сфері правового регулювання, що здійснюється шляхом проведення моніторингу; 2) формування на основі пропозицій за результатами проведеного моніторингу плану роботи Міністерства юстиції і надання пропозицій до плану законопроектних робіт Верховної Ради України; 3) виконання плану роботи Міністерства юстиції на відповідний рік.

Першим елементом цієї системи є здійснення моніторингу, який на сьогодні реалізовано Директоратом правосуддя та кримінальної юстиції Міністерства юстиції. Після створення Директорату 24 лютого 2020 р. наказом Міністерства юстиції України № 666/5 було затверджено Порядок моніторингу впровадження та аналізу ефективності прийнятих нормативно-правових актів у сферах правового регулювання банкруства, виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб), судово-експертної діяльності, судоустрою та судочинства, кримінальної юстиції, адвокатури та адвокатської діяльності, безоплатної правової допомоги²⁵.

Моніторинг послідовно включає наступні етапи: збір інформації про стан правового регулювання; виокремлення найважливіших проблем; обговорення цих проблем і шляхів їх вирішення в експертному середовищі; проведення опитування щодо варіантів розв'язання проблем; узагальнення отриманої інформації та її аналіз з урахуванням: практики застосування нормативно-правових актів у сферах правового регулювання; науково-дослідних матеріалів; стану нормативного регулювання; міжнародного досвіду; статистичних даних; підготовку пропозицій і концепцій законів та інших нормативно-правових актів.

Як свідчить Моніторинговий звіт за 2020 р., у цьому напрямі була проведена масштабна робота і сам звіт містить 541 сторінку звітної інформації²⁶. Запровадження моніторингу дає змогу вирішити питання ефективності законодавства в Україні, під якою слід розуміти співвідношення реальних результатів реалізації закону з його метою.

Наступною складовою дієвої правової політики є планування законодавчої діяльності та визначення законодавчих пріоритетів. Раніше лише у 1997 і 1999 рр. українським парламентом було схвалено постанови про загальний план законодавчих робіт на ці роки, а також у 2006 р. затверджено Перспективний план законодавчих робіт Верховної Ради України п'ятого скликання для запровадження спланованої та послідовної нормопроектної діяльності²⁷.

У жовтні 2019 р. Закон України «Про регламент Верховної Ради України» було доповнено статтею 19-1 «План законопроектної роботи Верховної Ради», відповідно до якої Верховна Рада щорічно на початку чергової сесії за поданням Голови

Верховної Ради України затверджує план законопроектної роботи Верховної Ради. План законопроектної роботи Верховної Ради має містити перелік питань, які потребують законодавчого врегулювання, обґрунтування необхідності розроблення законопроекту, орієнтовні назву законопроекту та строки його подання, відповідальних за розроблення законопроекту, інформацію про пріоритетність внесення та розгляду законопроектів. На виконання цього положення Верховною Радою України приймалися відповідні Постанови щодо плану законопроектної роботи на 2020²⁸ та 2021 р.²⁹

Наступним етапом у цьому напрямі є запровадження правил законотворчості, розробка нормативного акта, яким були б регламентовані питання щодо змісту, структури, процесу прийняття нормативно-правових документів, що свідчить про відсутність концептуального підходу до системного регулювання законотворчості з боку держави.

Висновки. Таким чином, процес європейської інтеграції України стимулює розвиток цивілізованої правової політики, що на сучасному етапі включає формування інституційного механізму її запровадження та здійснення. В основі механізму – діяльність Міністерства юстиції України як єдиного загальнонаціонального центру формування державної правової політики, інтеграція до нього структурних підрозділів інших центральних органів виконавчої влади. Наступним етапом реформи правової політики України повинно стати її змістове наповнення, яке також здійснюватиметься в контексті виконання Україною зобов'язань, взятих під час підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом.

1. *Правова політика України: концептуальні засади та механізми формування*: зб. матеріалів науково-практичної конференції (Київ, 5 грудня 2012 р.). Київ: НІСД, 2013. 160 с. 2. *Правова політика в Україні: питання теорії і практики*: зб. матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 24 жовтня 2014 р.). Київ: Національна академія прокуратури України, 2014. Т. 1. 342 с. 3. Береза С.В. Правова політика як засіб взаємодії правової та політичної системи. *Держава і право*: збірник наукових праць. Вип. 32. Київ, 2006. С. 79. 4. Кравчук М., Матола В. Правова політика в сучасній Україні: сутність, особливості формування та реалізації. *Актуальні проблеми правознавства*. 2018. Вип. 1 (13). С. 29. 5. Минькович-Слободяник О.В. Правова політика: стратегічні пріоритети і напрями вдосконалення. Київ: Логос, 2012. С. 180. 6. Минькович-Слободяник О.В. Правова політика як чинник функціонування правової держави. *Держава і право*. 2012. Вип. 57. С. 58. 7. Онупрієнко А.М. Забезпечення прав і свобод людини і громадянина як вектор розвитку правової політики в Україні. *Наукові записки*. Серія «Право». Вип. 2. Ч. 1. Острого, 2001. С. 210. 8. Селиванов В. Правовая политика Украины (некоторые теоретические вопросы сущности, содержания и технологии). *Право Украины*. 2001. № 12. С. 11–12. 9. Лопушанський А.А. Правова політика і законотворчість: механізм взаємодії і тенденції розвитку: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2015. С. 11. 10. Руданецька О.А. Правова політика держави в умовах трансформації суспільства: теоретико-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2014. С. 8. 11. Шемпученко Ю. Правова політика. *Юридична енциклопедія*: в 6 т. Київ: Українська енциклопедія. Т. 5: П–С. 2003. С. 38. 12. Стефанчук Р. До питання формування правової політики в сфері приватного права. *Правова політика в Україні: питання теорії і практики*: зб. матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 24 жовтня 2014 р.). Київ. Т. 1. С. 36. 13. Стефанчук Р. Чи існує правова політика в Україні? URL: https://ukr.lb.ua/blog/ruslan_stefanchuk/293460_chi_isnuie_pravova_politika_ukraini.html (дата звернення: 02.02.2021). 14. Bennion F.A.R. Understanding Common Law Legislation: Drafting and Interpretation. Oxford University Press, 2009. 250 p. 15. Сборник законодательства Российской Федерации. 1994. № 32. Ст. 3337. 16. Проект Концепции правовой политики в Российской Федерации до 2020 г. Москва,

2008. С. 5. **17.** О Концепции правовой политики Республики Казахстан на период с 2010 до 2020 года: Указ Президента Республики Казахстан от 24.08.2009 г. № 858. URL: <http://www.pavlodar.com/zakon/?dok=04450>. (дата звернення: 02.02.2021). **18.** Железняк Н.А. Державна реєстрація нормативно-правових актів як форма реалізації державної правової політики. *Правова політика України: концептуальні засади та механізми формування*: зб. матеріалів науково-практичної конференції (Київ, 5 грудня 2012 р.). Київ: НІСД, 2013. С. 67. **19.** Гаряча Ю.П. Адаптація законодавства України до надбань спільноти (acquis communautaire) як складник правової політики. *Правова політика України: концептуальні засади та механізми формування*: збірник матеріалів науково-практичної конференції (Київ, 5 грудня 2012 р.). Київ: НІСД, 2013. С. 100–103. **20.** Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 02.02.2021) **21.** Розробка і координація політики. 12 принципів (Principles of Public Administration Overview). URL: <http://www.sigmaxweb.org/publications/Principles-of-Public-Administration-Overview-2017-Ukrainian.pdf> (дата звернення: 02.02.2021) **22.** Стратегія реформування державного управління України на 2016–2020 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 02.02.2021) **23.** Розпочато роботу над оновленням Стратегії реформування державного управління на період до 2025 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/rozpochato-robotu-nad-onovlenniam-strategiyi-reformuvannya-derzhavnogo-upravlinnya-na-period-do-2025-roku> (дата звернення: 02.02.2021) **24.** Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції запровадження посад фахівців з питань реформ» від 11 листопада 2016 року № 905-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/905-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 02.02.2021) **25.** Порядок моніторингу. URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2021/01/19/20210119145117-81.pdf> (дата звернення: 02.02.2021) **26.** Моніторинговий звіт. URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2021/01/19/20210119145116-22.pdf> (дата звернення: 02.02.2021) **27.** Стефанчук Р. Чи існує правова політика в Україні? URL: https://ukr.lb.ua/blog/ruslan_stefanchuk/293460_chi_isnuie_pravova_politika_ukraini.html (дата звернення: 02.02.2021). **28.** Постанова Верховної Ради України «Про План законопроектної роботи Верховної Ради України на 2020 рік». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/689-20#Text> (дата звернення: 02.02.2021) **29.** Прийнято Постанову «Про План законопроектної роботи Верховної Ради України на 2021 рік». URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Povidomlennya/202519.html> (дата звернення: 02.02.2021).

References

1. *Pravova polityka Ukrainy: kontseptual'ni zasady ta mekhanizmy formuvannya*: zb. materialiv nauково-praktychnoi konferentsii (Kyiv, 5 hrudnia 2012 r.). Kyiv: NISD, 2013. 160 [ukr] **2.** *Pravova polityka v Ukraini: pytannia teorii i praktyky*: zb. materialiv mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii (Kyiv, 24 zhovtnia 2014 r.). Kyiv: Natsional'na akademiia prokuratury Ukrainy, 2014. T. 1. 342 s. [ukr] **3.** Bereza S. V. Pravova polityka iak zasib vzaiemodii pravovoi ta politychnoi systemy. *Derzhava i pravo*: zbiryk naukovykh prats'. Vyp. 32. Kyiv, 2006. S. 79. [ukr] **4.** Kravchuk M., Matola V. Pravova polityka v suchasniy Ukraini: sumnist', osoblyvosti formuvannya ta realizatsii. *Aktual'ni problemy pravoznavstva*. 2018 Vyp. 1 (13). S. 29. [ukr] **5.** Myn'kovykh-Slobodianyuk O. V. Pravova polityka: stratehichni priorytety i napriamy vdoskonalennia. Kyiv: Lohos, 2012. S. 180. [ukr] **6.** Myn'kovykh-Slobodianyuk O. V. Pravova polityka iak chynnyk funktsionuvannya pravovoi derzhavy. *Derzhava i pravo*. 2012. Vyp. 57. S. 58. [ukr] **7.** Onuprienko A. M. Zabezpechennia prav i svobod liudyny i hromadianyna iak vektor rozvytku pravovoi polityky v Ukraini. *Naukovi zapysky. Seriya «Pravo»*. Vyp. 2. Ch. 1. Ostroh, 2001. S. 210. [ukr] **8.** Selyvanov V. Pravovaia polityka Ukrainy (nekotorye teoreticheskiye voprosy suschnosti, soderzhaniya y tekhnolohyy). *Pravo Ukrainy*. 2001. № 12. S. 11–12. [rus] **9.** Lopushans'kyj A. A. Pravova polityka i zakonotvorchist': mekhanizmy vzaiemodii i tendentsii rozvytku Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovoho stupenia kandydata iurydychnykh nauk. Kyiv, 2015. S. 11. [ukr] **10.** Rudanets'ka O. A. Pravova

polityka derzhavy v umovakh transformatsii suspil'stva: teoretyko-pravovyj aspekt. Avtoreferat dysertatsii na здобuttia naukovooho stupenia kandydata iurydychnykh nauk. L'viv, 2014. S.8. [ukr] 11. Shemshuchenko Yu. Pravova polityka. *Yurydychna entsyklopediia v 6 t.* Kyiv: «Ukrains'ka entsyklopediia». T.5: P–S. 2003. S.38. [ukr] 12. Stefanchuk R. Do pytannia formuvannia pravovoi polityky v sferi pryvatnoho prava. *Pravova polityka v Ukraini: pytannia teorii i praktyky*: zbirnyk materialiv mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii. Kyiv, 24 zhovtnia 2014 r. T.1 S.36. [ukr] 13. Stefanchuk R. Chy isnuie pravova polityka v Ukraini? URL: https://ukr.lb.ua/blog/ruslan_stefanchuk/293460_chi_isnuie_pravova_politika_ukraini.html (data zvernennia: 02.02.2021). [ukr] 14. Bennion F.A.R. Understanding Common Law Legislation: Drafting and Interpretation. Oxford University Press, 2009. 250 p. 15. Sbornyk zakonodatel'stva Rossyjskoj Federatsyy. 1994. № 32. St.3337. [rus] 16. Proekt Kontseptsyy pravovoi polityky v Rossyjskoj Federatsyy do 2020 h. Moskva, 2008. S.5. [rus] 17. O Kontseptsyy pravovoi polityky Respublyky Kazakhstan na peryod s 2010 do 2020 hoda: Ukaz Prezidenta Respublyky Kazakhstan ot 24.08.2009 h. № 858. URL: <http://www.pavlodar.com/zakon/?dok=04450> (data zvernennia: 02.02.2021). [rus] 18. Zhelezniak N.A. Derzhavna reiestratsiia normatyvno-pravovykh aktiv iak forma realizatsii derzhavnoi pravovoi polityky. *Pravova polityka Ukrainy: kontseptual'ni zasady ta mekhanizmy formuvannia*: zbirnyk materialiv naukovo-praktychnoi konferentsii (Kyiv, 5 hrudnia 2012 r.). Kyiv: NISD, 2013. S.67. [ukr] 19. Hariacha Yu.P. Adaptatsiia zakonodavstva Ukrainy do nadban' spil'noty (acquis communautaire) iak skladnyk pravovoi polityky. *Pravova polityka Ukrainy: kontseptual'ni zasady ta mekhanizmy formuvannia*: zbirnyk materialiv naukovo-praktychnoi konferentsii. (Kyiv, 5 hrudnia 2012 r.). Kyiv: NISD, 2013. S.100–103. [ukr] 20. Uhoda pro atsotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropejs'kym Soiuzom, Yevropejs'kym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i ikhnimyi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (data zvernennia: 02.02.2021) 21. Rozrobka i koordynatsiia polityky. 12 pryntsyipiv (Principles of Public Administration Overview). URL: <http://www.sigmaxweb.org/publications/Principles-of-Public-Administration-Overview-2017-Ukrainian.pdf> (data zvernennia: 02.02.2021). [ukr] 22. Stratehiia reformuvannia derzhavnogo upravlinnia Ukrainy na 2016–2020 roky. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80#Text> (data zvernennia: 02.02.2021). [ukr] 23. Rozpochato robotu nad onovlenniam Stratehii reformuvannia derzhavnogo upravlinnia na period do 2025 roku. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/rozpochato-robotu-nad-onovlenniam-strategiyi-reformuvannya-derzhavnogo-upravlinnya-na-period-do-2025-roku> (data zvernennia: 02.02.2021). [ukr] 24. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro skhvalennia Kontseptsii zaprovadzhenia posad fakhivtsiv z pytan' reform» vid 11 lystopada 2016 roku № 905-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/905-2016-%D1%80#Text> (data zvernennia: 02.02.2021). [ukr] 25. Poriadok monitorynhu. URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2021/01/19/20210119145117-81.pdf> (data zvernennia: 02.02.2021). [ukr] 26. Monitorynhoviy zvit. URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2021/01/19/20210119145116-22.pdf> (data zvernennia: 02.02.2021). [ukr] 27. Stefanchuk R. Chy isnuie pravova polityka v Ukraini? URL: https://ukr.lb.ua/blog/ruslan_stefanchuk/293460_chi_isnuie_pravova_politika_ukraini.html (data zvernennia: 02.02.2021). [ukr] 28. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro Plan zakonoproiektnoi roboty Verkhovnoi Rady Ukrainy na 2020 rik». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/689-20#Text> (data zvernennia: 02.02.2021). [ukr] 29. Pryjniato Postanovu «Pro Plan zakonoproiektnoi roboty Verkhovnoi Rady Ukrainy na 2021 rik». URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Povidomlennya/202519.html> (data zvernennia: 02.02.2021). [ukr]

Khodakivskiy Mykhailo. The formation of legal policy of Ukraine at the present stage

Introduction. *Legal policy as a means of regulating the political and legal sphere of society is a prerequisite for optimizing political, economic, social and other relations in society. At the present stage, politics is considered through the prism of its governance function, and in turn, law is a means of normalizing and governing public relations.*

In this approach, legal policy is a strategic means of transforming society, which regulates the complex relationship between society and the state and ensures human and civil rights and freedoms. Most domestic research papers on legal policy cover some of its various aspects and expressions, but focus primarily on its theoretical foundations.

The aim of the article. Today there is a certain lack of applied research in legal policy. We shall try to consider the applied aspects of legal policy at the present stage of development of Ukraine, regarding it as a set of governance tasks and political and legal decisions that regulate various social relations by legal means.

Results. The process of Ukrainian eurointegration stimulates the development of a civilized legal policy. Its basic characteristics are laid down in the Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part. The institutional basis of this policy is the Ministry of Justice of Ukraine, which is becoming a national center for the formation of state legal policy. Further steps in this direction include the reorganization of its structure in such a way as to provide an institutional opportunity for the formation of state legal policy in all public spheres, which should be regulated by legal means.

Conclusions. The key means of transforming legal policy at the present stage is the commitment made by Ukraine during the signing of the Association Agreement with the European Union. Ukrainian modern legal policy is based on such values as democratic principles, the rule of law, good governance, and so on. The structural elements of modern legal policy are the proper institutional basis for its making and the necessary content of social transformations. At the present stage, the institutional mechanism of introducing and making legal policy is being formed, based on the activity of the Ministry of Justice of Ukraine as the single national center for forming state legal policy, integrating structural subdivisions of other central executive bodies. The next stage of the reform of Ukrainian legal policy should be its content, which will also be carried out in the context of Ukrainian eurointegration.

Key words: legal policy, governance, eurointegration.

DOI: 10.33663/0869-2491-2021-32-505-514

УДК 323.2

В. М. ТАРАСЮК,

кандидат політичних наук*

ORCID: 0000-0002-8915-2443

СТРАТЕГЕМИ ПОЛІТИКО-ПРАВОВОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ АКТУАЛІЗАЦІЇ І НАУКОВОГО ОСМИСЛЕННЯ

Досліджуються причини, чинники і процеси, що призвели до затяжного перебування України під впливом олігархічного капіталу. Розглядаються передумови консервації еліт, що гальмували демократичний розвиток Української держави. Проаналізовано ініціативи, що мають стратегічне значення для забезпечення суверенітету й суб'єктності України, розвитку ключових сфер державотворення: освіти і науки, національної безпеки і оборони, інформаційної політики.

Ключові слова: деолігархізація, корупція, громадянське суспільство, стратегія політико-правового розвитку, державотворення.

Тарасюк В. Н. Стратегемы политико-правового развития Украины: проблемы актуализации и научного осмысления

Исследуются причины, факторы и процессы, которые привели к затяжному пребыванию Украины под влиянием олигархического капитала. Рассматриваются предпосылки консервации элит, тормозившие демократическое развитие Украинского государства. Проанализированы инициативы, имеющие стратегическое значение для

*Tarasuk Volodymyr, Candidate of Political Sciences (Ph. D.)

© В. М. Тарасюк, 2021